

Uusi kirkkolaki, kirkkojärjestys ja kirkolliset erityislait henkilöstön näkökulmasta

Arvoisa kirkolliskokousedustaja,

kirkolliskokous saa marraskuussa käsiteltäväkseen uuden esityksen kirkkolaiksi ja kirkkojärjestykseksi. Perustuslakivaliokunnan ohjeen mukaisesti kirkkolakiin on nyt sisällytetty vain se, mikä perustuslain 76 § mukaan kuuluu kirkkolain alaan, nimittäin kirkon hallinto ja järjestysmuoto.

Tästä seuraa myös se, että kirkon viranhaltijoita koskeva sääntely ehdotetaan siirrettäväksi omaan erillislakiinsa. Tämä muutos on hyvä, koska se mahdollistaa myös kirkon viranhaltijaoikeuden uudistamisen samaan tahtiin yhteiskunnan muun työelämläinsäädännön kanssa.

Pääasiassa uusi laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta sisältää nykyisen kaltaista sääntelyä. Joitakin asianmukaisia uudistuksia on kuitenkin tehty, kuten päivitys viranhaltijan kelpoisuusvaatimukseen; EU-oikeuden mukaan ei näet ole perusteltua edellyttää kirkon jäsenyyttä sellaisissa virkasuhteissa, joissa ei ole kyse kirkon julistukseen tai opetukseen kuuluvista tehtävistä. Hyvää on myös se, että perustuslakivaliokunnan edellyttämät korjaukset viranhaltijan terveystietojen luovuttamista ja varoitusta koskeviin muutoksenhakukieltoihin on nyt tehty.

Tahdomme kiinnittää huomiotanne kolmeen asiaan, jotka uudessa lakiesityksessä olisi vielä syytä korjata. Ensimmäinen niistä koskee **kelpoisuusvaatimuksia työsuhteissa**, toinen **muutoksenhakua papin virkanimityksiin** ja kolmas **seurakuntapastorin virkojen hakumenettelyä**.

Kelpoisuusvaatimukset

Kirkon viranhaltijaa koskevan lakiesityksen 11 §:ssä on ehdotettu säädettäväksi erityisistä kelpoisuusvaatimuksista. Säännös on kirjoitettu nykyistä kirkkolakia vastaavasti eli että kelpoisuusvaatimuksia tulee noudattaa virkasuhteissa *mutta ei työsuhteissa*. Tämä lähtökohta on jossain määrin ongelmallinen.

Kelpoisuusvaatimuksen ulottaminen vain virkasuhteisiin mahdollistaa kelpoisuusvaatimusten kiertämisen ottamalla työntekijä virkasuhteen sijaan työsopimussuhteeseen. Esimerkiksi vuonna 2019 kirkossa oli 121 papin, kanttorin, diakoniatyöntekijän ja nuorisotyöntekijän *työsuhdetta*, joihin on siis voitu ottaa työntekijä ilman, että tällä on ollut asianmukaista koulutusta.

Kelpoisuusvaatimusten tarkoituksena on edellyttää työntekijältä tiettyä osaamistasoa, joka perustuu riittävän tasoiseen, tehtävään sopivaan koulutukseen. Kirkon etu ei ole, että kelpoisuusvaatimuksia voidaan kiertää vaihtamalla palvelussuhteen muoto toiseksi. Esimerkiksi kuntasektorilla, jossa työsuhte on tavallisempi palvelussuhteen muoto, kelpoisuusvaatimukset koskevat *yhtä lailla työsuhteisiä kuin virkasuhteisiä*.

Ehdotamme, että evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annettavan lain 11 §:ää muutetaan siten, että erityiset kelpoisuusvaatimukset koskevat virkasuhteiden lisäksi myös työsopimussuhteita.

Muutoksenhakukielto seurakuntapastorin ja papin sijaisuuksien nimityksissä

Kirkon viranhaltijaa koskevan lakiesityksen 68 § 2 momentissa ehdotetaan, että muutosta ei saa hakea tuomiokapitulien päätökseen, jonka se on tehnyt 8 § 3 momentin 7 ja 8 kohdassa tarkoitettussa asiassa. Tuossa 68 § 2 momentissa siis ehdotetaan säädettäväksi se, että viranhoidomääräyksestä ei saisi hakea oikaisua tai valittaa, jos kyse on seurakuntapastorin virasta taikka minkä tahansa papin viran määräaikaisesta hoitamisesta.

Muutoksenhakukieltoa on esityksessä (s. 145) perusteltu sillä, että virkasuhteeseen määräämistä koskevalla muutoksenhakukiellolla varmistetaan se, että kirkolla on viimekätinen oikeus päättää, keitä se vihki papiksi. Tätä oikeutta kirkolta ei ole syytä kieltää, mutta muutoksenhakukielto tässä kohdassa on ongelmallinen.

Ehdotetun kirkkojärjestyksen 7 luvun 2 § mukaan pappisvirkaan vihkimisestä päättävät piispa ja tuomiokapituli yhdessä. Tätä koskeva muutoksenhakukielto sisältyy jo kuitenkin ehdotetun kirkkolain 11 luvun 14 § 1 momentin 3 kohtaan, jossa on kielletty hakemasta muutosta piispan ja tuomiokapitulin yhdessä tekemään päätökseen pappisvirkaan hyväksymisestä. Kirkon viimekätinen oikeus valita itse pappinsa on siis jo taattu kirkkolaissa, eikä ole siksi kohtuullista, että sen lisäksi pappien virkanimityksiin säädetään erillinen muutoksenhakukielto.

Tuomiokapitulit näet antavat vuosittain arviolta noin 800–1 000 viranhoitomääräystä seurakuntapastorin virkoihin ja papinvirkojen sijaisuuksiin. Näistä arviolta noin 10 % koskee vakinaisia seurakuntapastorin virkoja, noin 10 % kirkkoherran ja kappalaisen virkojen sijaisuuksia ja avoimien virkojen hoitoja ja noin 80 % määräaikaisia seurakuntapastorien virkasuhteita. Uusia pappeja vihitään vuosittain noin 80, mikä on alle 10 % kaikista edellä mainituista viranhoitomääräyksistä. Kaikki edellä mainitut virkasuhteet ovat kuitenkin muutoksenhakukiellon piirissä.

Perustuslain 21 §:ssä on säädetty yksilön oikeusturvasta. Sen 1 mom. mukaan ”jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi”. Säännöksen 2 mom. mukaan ”käsitteilyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla”.

Seurakuntapastorin määräaikainen virkasuhde (tai muun papinviran sijaisuus) on tyypillisesti ensimmäinen papinvirka, johon papiksi vihitty teologian maisteri sijoittuu opintojensa jälkeen. Muutoksenhakukielto ei koske kirkkoherran ja kappalaisen virkoja, joihin pääsy kelpoisuusvaatimusten johdosta edellyttää lisäopintoja, merkittävää työkokemusta ja sikäli hyvää työmarkkina-asemaa. Muutoksenhakukielto kohdistuu papinvirkojen osalta kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleviin, työuransa alkupuolella oleviin vastavalmistuneisiin sekä työttömiin työnhakijoihin. Tämän ratkaisun ongelmallisuudesta ovat oikeusopinnot keväällä lausuneet perustuslakivaliokunnalle.

Ehdotamme, että evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 68 § 2 momentissa säädetty muutoksenhakukielto nimityksistä seurakuntapastorin virkoihin ja papin virkojen sijaisuuksiin poistetaan.

Hakumenettely seurakuntapastorin virkaan

Kirkon viranhaltijaa koskevan lakiesityksen 8 §:n 3 momentin 7 kohdassa ehdotetaan, että seurakuntapastorin viran täyttämässä ei sovelleta julkista hakumenettelyä. Ehdotus vastaa nykyistä käytäntöä, mutta kuten edellä on kuvattu, se on ongelmallinen, koska se asettaa etenkin virkauran alkuvaiheessa olevat papit hankalaan tilanteeseen, jos heillä ei ole muutoksenhakumahdollisuutta esimerkiksi syrjintätilanteissa.

Historiallisesti kyse on siitä, että seurakuntapastorin virka on ollut ns. ”ylimääräinen” papin virka kirkkoherran ja kappalaisen virkojen ollessa ”vakinaisia” papin virkoja. Seurakunta valitsi kirkkoherran ja kappalaisen mutta tuomiokapituli määräsi seurakuntaan apulaiset eli nykyiset seurakuntapastorit. Tämä erottelu on kuitenkin poistunut kirkkolaista jo vuonna 1993, ja seurakunnat ovat sittemmin siirtyneet käyttämään seurakuntapastorin virkaa pääasiallisena papin virkana. Vuonna 1993 niin ikään luovuttiin ylimääräisistä kanttorin viroista eli tuomiokapituli ei enää sen jälkeen antanut samanlaisia virkamääräyksiä kanttorin virkoihin kuin seurakuntapastoreille vielä tähän asti.

Edellä mainitun vuoksi on perusteltua, että myös seurakuntapastorin viroissa siirrytään julkiseen hakumenettelyyn samoin kuin on muissa kirkollisissa viroissa. Tästä on ollut keskustelua kirkolliskokouksessa aiemminkin, mutta viranhoidomääräyksen yhteys edellytettyyn pappisvihkimykseen on nähty ongelmalliseksi. Nykyinen malli, jossa viranhakijan tulee täyttää kelpoisuusvaatimukset jo hakuhetkellä, ei mahdollista teologian maisterin hakeutumista virkaan, jossa kelpoisuusvaatimuksena on pappisvihkimys. Siksi jo nykytilanteessa on ongelmallista, että pappisvihkimystä vailla oleva teologian maisteri voi hakea seurakunnan seurakuntapastorin virkoja, jotka täytetään ilman julkista hakumenettelyä, mutta ei seurakuntayhtymän seurakuntapastorin virkoja, jotka täytetään julkisella hakumenettelyllä.

Virkojen yhdenmukaisuuden ja viranhakijoiden yhdenvertaisuuden vuoksi olisi syytä siirtyä julkiseen hakumenettelyyn myös seurakunnan seurakuntapastorin viroissa. Samalla tulisi säätää siitä, että näitä virkoja on mahdollista hakea, vaikka hakijalla ei vielä olisikaan pappisvihkimystä. Menettely olisi siis sama, jota nykyisinkin noudatetaan esimerkiksi sairaalapastorien ja perheneuvojien viroissa, joita on mahdollista hakea, vaikka kelpoisuusvaatimuksena olevaa koulutusta ei olisi vielä suoritettu. Papiksi vihkimättömän teologian maisterin valinta seurakuntapastorin virkaan voisi olla ehdollinen eli tulla voimaan siinä tapauksessa, että hänet vihitään papiksi. Tällöin menettely olisi samanlainen, kuin kirkkohallitus vuonna 2015 ehdotti diakoniviran ja diakonivihkimyksen suhteen.

Ehdotamme, että julkiseen hakumenettelyyn siirrytään myös seurakunnan seurakuntapastorin viroissa.

Helsingissä pyhäinpäivän aattona 30.10.2020

Minna Raassina
Puheenjohtaja

Jussi Junni
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Kirkon akateemiset – Kyrkans akademiker AKI r.y.
Jussi Junni
Toiminnanjohtaja
(09) 4270 1507
jussi.junni@akiliitot.fi

Kirkon akateemiset – Kyrkans akademiker AKI r.y. on Suomen Kanttori-urkuriliiton, Suomen kirkon pappisliiton ja Suomen teologiliiton akavalainen työmarkkinajärjestö, jolla on jäseninä noin 5 200 alan työntekijää ja opiskelijaa.